

Müllerová, Dita

[Štěpán, Ludvík. Cesty mezi formami]

*Opera Slavica*. 2009, vol. 19, iss. 1, pp. 61-62

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116392>

Access Date: 23. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ve Vilně, přináší celkem 17 referátů s převahou literárních, v menší míře lingvistických. „Regionální“ zastoupení v příspěvcích je následující: pět pronesli zástupci polských univerzit (Poznaň, Krakov, Lodže, Opole a Gdaňska), tři z českých (Brno, Ostrava a Opava); lze jen litovat, že bohužel chyběli zástupci pražské a olomoucké polonistiky) a po jedné z litevské (Vilno) a běloruské. Publikované příspěvky byly uspořádány do čtyř volných tematických okruhů, jež lze obecně pojmenovat následovně: slavistický aspekt v Mickiewiczově díle, české a litevské souvislosti, užší otázky podstaty básnickovy tvorby, závěrečný blok pak obsahuje lingvistickou problematiku. Rozmanitost metodologických přístupů a předkládaných poznatků dokládá neustálou inspirativní sílu básníka-věšce, jednoho z nejvýznamnějších představitelů polského romantismu, který zasáhl významně do literárního dění v slovanském, ale i neslovanském (litevském) prostředí. A byť by se mohlo zdát, že k mickiewiczowské rozsáhlé literatuře už vlastně nelze mnoho podstatného říci, opak je pravdou. Výročím se stalo příležitostí shrnout a zhodnotit nejen to, co je více méně známo, ale také odhalit nové stránky a souvislosti. Pokonferenční sborník *Adam Mickiewicz a Slovanské* toto poslání splňuje.

Nakonec připojujeme poznámku, zdánlivě odbíhající od merita. Ostravská polonistika si vytkla za jeden ze svých úkolů zvat ke spolupráci jak národní, tak i zahraniční polonisty a slavisty. Z iniciativních akcí s mezinárodním zastoupením sluší se jmenovat konference věnované polským nositelům Nobelovy literární ceny. Až dosud se konaly čtyři: W. S. Reymont, H. Sienkiewicz, W. Szymborska a Cz. Miłosz. Další společnou akcí ostravských, brněnských a bratislavských polonistů bylo zčásti společenské, zčásti spojené se zprávami z jednotlivých středisek setkání v červnu 2008 pod patronací generálního konzula Polské republiky v Ostravě Jerzyho Kronholda a děkanky FF Evy Mrhačové. Vzešly z něho podněty k dalšímu prohloubení spolupráce na poli polonistických studií a hlubšího poznávání polské kultury v širokém pojetí, s vazbou na českou a evropskou kulturu. Úkolu zorganizovat podobné setkání polonistů v letošním roce se ujala olomoucká polonistika.

*Ireneusz Hrynik*

*Štěpán, L.: Cesty mezi formami.* Edice PULSY. Středoevropské centrum slovanských studií, o. s. Středoevropské vydavatelství a nakladatelství REGIONY, Brno 2007, 172 s.

Brněnský polonista Ludvík Štěpán věnuje svoji knihu studiím, které se zaměřují na problematiku formy pro daný obsah v dílech nejen polských, ale i českých a slovenských autorů (část s názvem *Formy pro autorská hledání*) a také otázkám formální stránky literárního díla v různých etapách dějinného vývoje (část nazvaná *Formy pro literární dílo*).

Jeho monografie je teoreticky zaměřenou publikací, ale zároveň důsledným a dobře sestaveným celkem, který pokrývá podstatné elementy komparatistické oblasti literatury – poetiku, motivku, žánry, formy, kontexty i recepci vybraných autorů daných třech zemí, přičemž studie z první části přesahují okruh genologické problematiky směrem ke stránce obsahové.

V každém totalitním či jiném nesvobodném období (např. u nás po r. 1969, období tzv. normalizace) se v jakékoliv literatuře, kultuře, umění či společnosti obvykle formují autoři děl dvojího typu – 1. díla s neutrálními náměty (tj. díla s uměleckou hodnotou)

a 2. díla tendenční (tzn. díla systematická, zjednodušená, s černobílým viděním, poplatná době). Z polsko-česko-slovenského trojúhelníku Štěpán vybírá Slováka M. Válka, Čecha I. Skálu a z netendenčních autorů pak J. Suchého a S. Krawczyka (názorově blízcí, nicméně generačně vzdálení básníci).

Dle mého soudu nejstěžejnější osobností z celého sborníku je Karol Wojtyła, polský básník, který se stal obecně známým až od října 1978 jako římský biskup římskokatolické církve, tedy papež Jan Pavel II. Štěpán studuje jeho rané dílo, které prošlo očekávanými i nečekanými zvraty v modernistických i postmodernistických postupech, akcentuje jeho juvenilní sbírky, texty, které zkoumá z pohledu zápasu formy s obsahem.

Druhá část sborníku analyzuje odlišné otázky formy literárních děl z různých období literárního vývoje – zkoumá formální proměny polské experimentální prózy v období polské moderny (na příkladech modelů T. Micińskiego, St. I. Witkiewicze, R. Javorského) na pozadí vývoje evropské literatury, studuje snahy básníka J. Suchého o epizaci lyricky orientované struktury, uvádí žánrové spektrum a změny v literatuře v poslední době nejtěžšího období polské historie, tzv. výjimečného stavu (tj. samizdatová literatura 80. let 20. století), klasifikuje současnou polskou literaturu z genologického hlediska, uvádí názory teoretiků polských i evropských na historický vývoj literárních forem poezie a prózy se specifikací na polskou literaturu (přirozené nekonvenční chápání této problematiky), velmi obsáhle mapuje vývoj a metamorfózy poemy a cyklické skladby v polské literatuře od jejich počátků do dneška.

Summa summarum – knihu považují za vhodný doplněk dějin polské literatury, neboť objevuje neotřelé momenty a spojitosti polské literatury s literaturami českou a slovenskou; sbírka studii by v žádném případě neměla zůstat bez povšimnutí zejména mezi polonisty, komparatisty a tou částí odborné veřejnosti, která se zajímá o distinktivní znaky literatury středoevropského areálu (mimořádně toho areálu, kterému věnuje současná brněnská slavistická literární věda po zásluze zvýšenou pozornost).

*Dita Müllerová*

### Głosy z Galicji

*Sosnowska, D.: Inna Galicja.* Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2008, 316 s.

Lata 30. i 40. XIX wieku to okres, kiedy w Galicji zapoczątkowany został proces „rozchodzenia się kultur“ – polskiej i ruskiej. Książka Danuty Sosnowskiej mówi o towarzyszących temu procesowi dialogach: Rusinów, którzy zdecydowali się na emancypację spod wpływów polskiej kultury oraz Polaków, skonfrontowanych z ową „utrata“ i na różne sposoby na nią reagujących. *Inna Galicja* dotyka problemu „wspólnych miejsc“ kultur, które żyły nie tylko o b o k s i e b i e, ale z e s o b ą i właśnie w na przestrzeni tego „styku“ ujawniły się inne „języki“, jakimi mówili poszczególni uczestnicy dialogu. Języki odmienne, bo wynikające z wypełniania tych samych pojęć (narodu, historii, tradycji itd.) innymi znaczeniami przez Polaków, innymi zaś przez Rusinów.

Autorka, kreśląc złożony, pełen niuansów ideowy pejzaż Galicji, píše jednak nie tylko o Rusinach i Polakach. W galicyjski dialog kultur Sosnowska włącza również głosy czeskie. Czesi pojawiają się w *Innej Galicji* nie bez przyczyny. Ci z Czechów, którzy trafili do Galicji i zetknęli się z „kwestią ruską“, byli często wnikliwymi obserwatorami, ale